

PANORAMATR
ODAK

NİSAN'26

ODAK

PANORAMATR için hazırlanan tematik kamuoyu araştırmalarını ihtiva eder. ODAK'taki bilgiler, veriler, analizler ve gorseller izin alınmaksızın kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, yayılamaz, yayınlanamaz, kopyalanamaz, değiştirilemez, kullanılamaz ve yazılı, gorsel ve dijital ortamlarda paylaşılamaz.

Burada yer alan hiçbir veri, bilgi ve yorum yatırım danışmanlığı veya tavsiyesi kapsamında değildir. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler genel anlamda bilgi vermeyi amağlamakta olup, herhangi bir yatırım aracının alım-satım önerisi ya da getiri vaadi olarak yorumlanmamalıdır.

Bu kamuoyu araştırması, PANORAMATR'nin Mart 2026 raporu için 9-17 Mart 2026 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örnek büyüklüğü 2026'dır. Örneklem hata payı (margin of error), %95 güven düzeyinde -tasarım etkisi (design effect) de dikkate alınarak- %2,9 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcılar, tüm illerden rassal olarak seğilmiş ve cep telefonlarına ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarının Türkiye evrenine genellenebilirliğini sağlamak için 18 yaş ve üstü nüfusa ilişkin TÜİK verileri (NUTS I. Düzey bölge nüfusu, yaş, cinsiyet ve eğitim) ile Yüksek Seğim Kurulu (YSK) tarafından yayınlanan 14 Mayıs 2023 Genel Seğim resmî sonuçları kullanılarak ağırlıklandırma yapılmıştır.

PANORAMATR

+90 (312) 235 66 36 | info@panoramatr.com | panoramatr.com

YAPAY ZEKA: KULLANIM, GÜVEN DÜZEYİ VE KABUL SINIRLARI

YAPAY ZEKÂ KULLANIMI

YAPAY ZEKA KULLANIM SIKLIĞI

YAPAY ZEKA KULLANIM ALANLARI

YAPAY ZEKA KULLANIMINDAKİ ARTIŞ

YAPAY ZEKANIN BAZI ALANLARDA KULLANIMINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

YAPAY ZEKAYA İLİŞKİN POLİTİKALAR

YÖNETİCİ ÖZETİ

- ChatGPT veya benzeri bir yapay zekâ aracını daha önce kullandığını beyan eden katılımcıların oranı yüzde 43 düzeyinde kalırken, kullanmadığını ifade edenlerin payı yüzde 57 ile çoğunluğu oluşturmaktadır.
- Yapay zekâ kullanan katılımcılar arasında (%43) hemen her gün kullananlar yüzde 35 ile en yüksek payı oluştururken, haftada birkaç defa kullananlar yüzde 33, ayda birkaç defa kullananlar ise yüzde 33 oranında seyretmektedir.
- Yapay zekanın giderek daha fazla kullanılmasına yönelik olumsuz kanaat baskındır; katılımcıların yüzde 52'si bu gelişmeyi olumsuz olarak değerlendirmektedir. Bu gelişmeyi olumlu bulanlar ise yüzde 18'de kalmaktadır.
- Katılımcılar arasında kredi verilmesi gibi finansal kararların yapay zekâ ile gerçekleştirilmesine (%64 katılmıyorum) ve işe alım süreçlerinin yapay zekâyâ devredilmesine (%63 katılmıyorum) yönelik itiraz en yüksek düzeyde seyrederken, güvenlik amaçlı kullanım (%48 katılmıyorum %37 katılıyorum) görece daha ılımlı bir kabul tablosu sergilemektedir. Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanması (%58 katılmıyorum) büyük oranda kabul görmezken devletin vergi uygulamalarında yapay zekaya başvurması da (%52 katılmıyorum) yine olumsuz değerlendirilmektedir. Katılımcılar bireysel durumlarını etkileyecek kararlarda yapay zekanın baskın olmasına şüphe ile yaklaşmaktadır.
- Her dört katılımcıdan üçü yapay zekâ ile birlikte yalan haber ve manipülasyonun artacağını düşünmektedir. Devletin yapay zekayı etkili şekilde düzenlemek için tam yetkili olmasını yüzde 46 desteklemektedir. Şirketlerin yapay zekâ kullanımında kişisel verileri koruyacağına dair güven ise yüzde 11 ile çok düşük bir seviyededir. Önümüzdeki beş yıl içerisinde yapay zekanın katılımcıları işsiz bırakacağına dair kanaat çoğunluğun desteğini almamaktadır. Bu kanaate katılmayanlar yüzde 49 iken bu tereddüdü taşıyanlar da yüzde 34 ile azımsanmayacak bir düzeydedir.

YAPAY ZEKA: KULLANIM, GÜVEN DÜZEYİ VE KABUL SINIRLARI

Yapay Zekâ Kullanımı

Yapay Zeka Kullanım Sıklığı

Yapay Zeka Kullanımındaki Artış

Yapay Zekanın Bazı Alanlarda Kullanımına İlişkin Değerlendirme

Yapay Zekaya İlişkin Politikalar

Yapay zekâ, yalnızca yeni bir dijital araç değil, üretimden eğitime, kamusal hizmetlerden gündelik yaşama kadar çok geniş bir alanı dönüştürme potansiyeli taşıyan bir teknoloji dalgası olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle yapay zekâ çoğu zaman sanayi devrimi, elektrik ya da internet gibi geniş etkiler yaratan teknolojik dönüşümlerle birlikte anılmaktadır. Bu benzetmelerin temelinde, yapay zekânın tek bir sektörü değil, hayatın hemen her alanını etkileyebilecek bir genel amaçlı teknoloji niteliği taşıması yatmaktadır. Bugün eğitimde, sağlıkta, alışverişte, iletişimde, içerik üretiminde ve kamu yönetiminde yapay zekâ tabanlı uygulamalar giderek daha görünür hale gelmektedir. Özellikle üretken yapay zekâ sistemlerinin ortaya çıkışı, bu dönüşümü hızlandırmış, daha önce dar uzmanlık alanlarında kalan birçok yapay zekâ uygulamasını gündelik kullanıcıya açmıştır. Bu dönüşümün bir sonraki aşamasında, yalnızca komut alan değil, görevleri tanımlayan, alt adımlara bölen ve bu görevleri daha bağımsız biçimde yürüten yapay zekâ ajanlarının daha görünür hale gelmesi beklenmektedir.

Yapay zekânın verimlilik artışı sağlayacağı, üretimi hızlandıracağı ve birçok sektörde yeni ekonomik imkânlar yaratacağı uzun süredir tartışılmaktadır. Ancak bu potansiyelin gerçekleşmesi yalnızca teknolojinin teknik kapasitesine değil, aynı zamanda bireylerin ve kurumların bu sistemleri ne ölçüde benimsediğine bağlıdır. Bir başka ifadeyle, yapay zekânın dönüştürücü gücü kadar, bu gücün toplumsal olarak ne ölçüde kabul göreceği de belirleyici olacaktır. Tam da bu nedenle, yapay zekâyâ ilişkin kamuoyu algısı bugün her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Yapay zekâ sistemleri teknik olarak ne kadar gelişirse gelişsin, günlük yaşamın içine ancak belirli bir güven ve kabul zemini üzerinde yerleşebilir. İnsanlar bu sistemleri faydalı, güvenilir ve denetlenebilir bulmadığı sürece yaygın kullanım sınırlı kalabilir.

Yapay zekâ, savunma ve güvenlik alanlarındaki çalışmalarıyla bilinen ve halen The Center for Strategic and International Studies (CSIS)'de araştırmacı olan **Dr. Abdullah Yasir Atalan**'ın katkılarıyla hazırlanan bu ayki Odak çalışması, kamuoyunun yapay zekâyâ yönelik kullanım pratiklerini, güven düzeyini ve farklı alanlardaki kabul sınırlarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

GİRİŞ

Araştırmanın bulguları, Türkiye'de yapay zekânın görünürlüğünün yüksek olmasına rağmen kullanımın henüz topluma eşit biçimde yayılmadığını göstermektedir. Dahası, kullanım toplumsal gruplar arasında oldukça eşitsiz dağılmaktadır.

Araştırma, yapay zekânın hangi alanlarda kullanıldığına dair önemli bir tablo sunmaktadır. Yapay zekâyı kullananlar arasında en yoğun kullanım alanı okul ve eğitimidir. Sağlık ikinci sırada gelirken, eğlence ve alışveriş gibi alanlarda kullanım daha sınırlı düzeyde kalmaktadır. Bu durum, yapay zekânın bugün daha çok işlevsel ve fayda odaklı başlıklarda benimsendiğini göstermektedir.

Bulgular, katılımcıların bireylerin hayatını doğrudan etkileyen alanlarda yapay zekânın belirleyici rol üstlenmesine temkinli yaklaştığını ortaya koymaktadır. İşe alım süreçlerinin tamamen yapay zekâ tarafından yürütülmesi, kredi verilmesi gibi finansal kararların yapay zekâyâ bırakılması, doktorların teşhis ve tedavi önerilerinde yapay zekânın belirleyici olması ve devletin vergi uygulamalarında yapay zekâyâ dayanması gibi başlıklarda olumsuz kanaat baskındır. Güvenlik birimlerinin şüpheli tespitinde yapay zekâ kullanımı diğer alanlara kıyasla daha yüksek kabul görse de burada da destek çoğunluk düzeyine ulaşmamaktadır.

Bu durum, kamuoyunun yapay zekâyı yardımcı bir araç olarak belirli ölçülerde kabul edebildiğini, ancak doğrudan karar verici konuma yerleştirilmesine sıcak bakmadığını göstermektedir. Özellikle işe alım, kredi ve sağlık gibi alanlarda ortaya çıkan çekince, yapay zekânın nesnellik ve verimlilik söylemine rağmen adalet, hata ve hesap verebilirlik kaygılarının güçlü biçimde hissedildiğine işaret etmektedir.

Yapay zekâyâ dair tartışma yalnızca kullanım kolaylığı ya da verimlilik artışı ile sınırlı değildir. Bu teknolojilerin yaygınlaşması, şirketler ile bireyler arasındaki ilişkiyi ve devlet ile bireyler arasındaki ilişkinin sınırlarını da yeniden şekillendirmektedir. Kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi, algoritmik gözetim, ekonomik kararların otomasyonu, güvenlik alanında izleme kapasitesinin artması ve işgücü piyasasında yaşanabilecek değişimler, karar alıcılar açısından yeni yönetim soruları üretmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu yapay zekâ ile birlikte yalan haber ve manipülasyonların artacağını düşünmektedir. Şirketlerin kişisel verileri koruyacağına dair güven ise son derece düşüktür. Buna karşılık devletin yapay zekâyı etkili biçimde düzenlemek için daha geniş yetkilere sahip olması gerektiği görüşü kayda değer bir destek bulmaktadır. Bu tablo, yapay zekâyâ dair toplumsal kaygının yalnızca bireysel kullanım düzeyinde değil, daha geniş bir siyasal ve yönetsel çerçevede de şekillendiğini göstermektedir. Katılımcılar yapay zekânın faydasını görmekle birlikte, bu teknolojinin kendi haline bırakılmasına güvenmemektedir.

Her ne kadar şirketlerin verileri koruyacağına olan güven bütün siyasal kümelerde düşük seviyede olsa da devletin yapay zekâ düzenlemede tek yetkili olması görüşü iktidar ve muhalefet tabanları arasında ciddi kırılıma sebep olmaktadır. Bu tablo, yapay zekâyâ ilişkin tartışmanın yalnızca teknolojiye dönük genel bir tutumdan ibaret olmadığını, siyasal aidiyetler tarafından da şekillendiğini göstermektedir.

Araştırma bulguları, Türkiye’de yapay zekâyâ yönelik ilginin arttığını, ancak bu ilginin güçlü bir ihtiyat ve kuşkuculukla birlikte ilerlediğini ortaya koymaktadır. Kullanım artmakta, fakat kabul sınırsız biçimde genişlememektedir. Özellikle bireylerin hayatını doğrudan etkileyen alanlarda kamuoyu daha dikkatli ve mesafeli bir tutum sergilemektedir.

Yapay Zekâ Kullanımı

ChatGPT veya benzeri bir yapay zekâ aracını daha önce kullandığını beyan eden katılımcıların oranı yüzde 43 düzeyinde kalırken, kullanmadığını ifade edenlerin payı yüzde 57 ile çoğunluğu oluşturmaktadır.

	%
Kullandım	43,2
Kullanmadım	56,8

Katılımcılara ChatGPT veya benzeri bir yapay zekâ aracını daha önce kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda, yüzde 43,2'si bu araçlardan en az birini kullandıklarını belirtmiştir. Buna karşılık yüzde 56,8'lik bir kesim henüz herhangi bir yapay zekâ aracını kullanmadığını ifade etmiştir.

	AK Parti	MHP	CHP	DEM Parti	İYİ Parti	Diğer	Kararsız/Oy vermeyecek
Kullandım	31,5	25,5	44,0	38,8	18,6	49,7	54,5
Kullanmadım	68,5	74,5	56,0	61,2	81,4	50,3	45,5

AK Parti seçmeninin yüzde 32'si, MHP seçmeninin yüzde 26'sı yapay zekâ araçlarını kullandığını belirtirken, CHP seçmeninde bu oran yüzde 44, DEM Parti seçmeninde yüzde 39 düzeyinde seyretmektedir. Siyasi aidiyet belirtmeyen kararsız ve oy vermeyecek grupta kullanım oranı yüzde 55 ile tüm gruplar arasında en yüksek düzeye ulaşmaktadır. Genel tablo, iktidar tabanında kullanım eğiliminin muhalefet tabanına kıyasla daha sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

	Erkek	Kadın
Kullandım	38,1	47,6
Kullanmadım	61,9	52,4

Kadın katılımcıların yüzde 48'i yapay zekâ araçlarını daha önce kullandığını belirtirken, erkek katılımcılarda bu oran yüzde 38 düzeyinde kalmaktadır. Kadın katılımcılardaki kullanım oranının erkeklere kıyasla yaklaşık 10 puan daha yüksek seyretmesi dikkat çekicidir.

	18-34 yaş	35-54 yaş	55 yaş ve üstü
Kullandım	72,1	37,6	13,5
Kullanmadım	27,9	62,4	86,5

18-34 yaş grubunda kullanım oranı yüzde 72 ile çoğunluğu oluştururken, 35-54 yaş grubunda yüzde 38'e, 55 yaş ve üstü grubunda ise yüzde 14'e inmektedir. Genç kuşak ile ileri yaş grubu arasındaki yaklaşık 60 puanlık fark, yapay zekâ kullanımının kuşaklar arasında keskin biçimde ayrıştığını ortaya koymaktadır.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Kullandım	10,2	44,4	72,7
Kullanmadım	89,8	55,6	27,3

Düşük eğitim grubunda kullanım oranı yüzde 10 ile oldukça sınırlı kalırken, orta eğitim grubunda yüzde 44'e, yüksek eğitim grubunda ise yüzde 73 ile çoğunluğa ulaşmaktadır. Bulgular, yapay zekâ araçlarına erişim ve kullanımın eğitim düzeyiyle güçlü bir bağ taşıdığını ortaya koymaktadır.

	Akdeniz	Batı Anadolu	Batı Karadeniz	Batı Marmara	Doğu Karadeniz	Doğu Marmara	Ege	Güneydoğu Anadolu	İstanbul	Kuzeydoğu Anadolu	Orta Anadolu	Ortadoğu Anadolu
Kullandım	52,6	48,4	34,6	58,2	26,0	54,6	43,7	33,3	38,5	46,6	25,5	42,2
Kullanmadım	47,4	51,6	65,4	41,8	74,0	45,4	56,3	66,7	61,5	53,4	74,5	57,8

Batı Marmara yüzde 58, Doğu Marmara yüzde 55 ve Akdeniz yüzde 53 ile kullanım oranının yüzde 50 eşini aştığı bölgeler olarak öne çıkarken, Orta Anadolu ve Doğu Karadeniz yüzde 26, Güneydoğu Anadolu ise yüzde 33 ile en düşük kullanım düzeylerinde kalmaktadır. Yapay zekâ kullanımının batı ve kıyı bölgelerinde görece yaygınlaşırken iç ve doğu bölgelerinde belirgin biçimde geride kaldığı görülmektedir.

Yapay Zeka Kullanım Sıklığı

Yapay zekâ kullanan katılımcılar arasında (%43) hemen her gün kullananlar yüzde 35 ile en yüksek payı oluştururken, haftada birkaç defa kullananlar yüzde 33, ayda birkaç defa kullananlar ise yüzde 33 oranında seyretmektedir.

	%
Hemen her gün	34,8
Haftada birkaç defa	32,5
Ayda birkaç defa	32,6

Yapay zekâ araçlarını kullandığını ifade eden yüzde 43'lük kesimin üçte biri hemen her gün yapay zekâya başvurmaktadır. Bu katılımcıların üçte biri haftada birkaç kez kullanırken kalan üçte birlik kesim ayda birkaç defa yapay zekâ araçlarına başvurmaktadır.

Yapay Zeka Kullanım Alanları

Yapay zekâ kullanan katılımcılar arasında okul/eğitim alanı (1 çok az 5 çok sık olmak üzere) 3,0 ağırlıklı ortalama ile en yoğun kullanım alanı olarak öne çıkarken, sağlık 2,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Eğlence ve alışveriş görece düşük kullanım düzeylerinde seyretmektedir.

	puan
Okul	3,0
Sağlık	2,4
Eğlence	1,8
Alışveriş	1,7

Yapay zekâ araçlarının öncelikli olarak eğitim ve sağlık gibi işlevsel alanlarda benimsendiği, eğlence ve alışveriş gibi tüketim odaklı kullanımın ise henüz ikincil konumda kaldığı görülmektedir. Yapay zekâ araçlarını kullandığını belirtenler (%43) en çok okul ve eğitim çalışmalarında (3,0) bu tercihte bulunmaktadır. Sağlık 2,4 ile orta değer olan 3'ün altında kalmaktadır. Eğlence (1,8) ve alışveriş (1,7) başlıklarında yapay zekâ henüz sınırlı bir kullanıma sahiptir.

Yapay zekâ şirketlerinin özellikle alışveriş ve eğlence sektörlerine dönük yatırımlarını artırması beklenmektedir. Uluslararası araştırmalar[1], üretken yapay zekânın en hızlı yaygınlaştığı alanlar arasında pazarlama, satış, içerik üretimi ve kişiselleştirilmiş kullanıcı deneyiminin öne çıktığını göstermektedir. Bu nedenle, bugün görece düşük düzeyde seyreden alışveriş ve eğlence amaçlı kullanım oranlarının ilerleyen dönemde artış göstermesi beklenmelidir.

	Erkek	Kadın
Okul	3,0	3,1
Sağlık	2,2	2,6
Eğlence	2,0	1,8
Alışveriş	1,7	1,7

Okul/eğitim alanı hem erkek hem kadın katılımcılarda 3,0 ve 3,1 ortalamalarıyla birinci sırayı korumaktadır. Sağlık alanında kadın katılımcıların ortalaması 2,6 ile erkeklerin 2,2'lik değerinin üzerinde seyretmekte; eğlence alanında ise erkek katılımcıların ortalaması 2,0 ile kadınların ortalaması olan 1,8'inin 0,2 puan üzerinde yer almaktadır.

Yapay zekâ kullanım yoğunluğunun tüm alanlarda gençlerden ileri yaş gruplarına doğru sistematik biçimde azaldığı görülmektedir.

Yapay Zeka Kullanımındaki Artış

Yapay zekanın giderek daha fazla kullanılmasına yönelik olumsuz kanaat baskındır; katılımcıların yüzde 52'si bu gelişmeyi olumsuz olarak değerlendirmektedir. Bu gelişmeyi olumlu bulanlar ise yüzde 18'de kalmaktadır.

Yapay zekanın kullanım alanlarının genişlemesi katılımcılar arasında genel olarak olumsuz bir gelişme olarak görülmektedir. Yüzde 52'lik kesim kullanımın yaygınlaşmasını olumsuz görürken "ne olumlu ne olumsuz" değerlendirenler yüzde 26, olumlu bulanlar ise yüzde 18 düzeyinde kalmaktadır. Tablo, kullanım pratiğinin ötesinde belirgin bir kuşku ve çekince atmosferinin varlığına işaret etmektedir.

	Yapay zeka araçlarını kullananlar	Yapay zeka araçlarını kullanmayanlar
Olumlu	32,5	7,6
Ne olumlu ne olumsuz	32,7	20,4
Olumsuz	33,6	65,8
Fikrim yok	1,2	6,1

Yapay zekâ araçlarını kullanmayan katılımcıların yüzde 66'sı bu gelişmeyi olumsuz bulurken, olumlu değerlendirenlerin oranı yalnızca yüzde 8 düzeyinde kalmaktadır. Araçları kullanan katılımcılarda ise olumlu, tarafsız ve olumsuz değerlendirmeler yüzde 33-34 bandında birbirine yakın oranlarda dağılmaktadır. Bizzat kullanan katılımcılar arasında dahi olumsuz kanaatin azımsanmayacak bir ağırlık taşıdığı, ancak yapay zekâya uzak kalan kesimde bu çekincenin çok daha baskın bir tablo oluşturduğu görülmektedir. Bu veriler yapay zekâ hakkındaki olumsuz kanaatin en temelde yapay zekâ araçlarını daha önce hiç kullanmamış katılımcılardan kaynaklandığını gösteriyor. Diğer bir deyişle, bir kez GPT (veya benzeri bir yapay zeka) kullanmış olmak yapay zekâ algısını olumlu bir şekilde etkiliyor görünmektedir. Dolayısıyla, yapay zekâyı bir kez olsun deneyecek olanların sayısının ileride artacağı düşünüldüğünde, yapay zekâ hakkındaki olumlu kanaatlerin de artacağını bekleyebiliriz.

	18-34 yaş	35-54 yaş	55 yaş ve üstü
Olumlu	25,0	17,3	11,3
Ne olumlu ne olumsuz	31,2	22,6	23,0
Olumsuz	41,3	56,9	58,7
Fikrim yok	2,6	3,3	7,1

Olumsuz kanaat tüm gruplarda baskın olmakla birlikte yaş ilerledikçe derinleşmektedir; 18-34 grubunda yüzde 41 olan oran, 35-54 ve 55 yaş üstü gruplarında yüzde 57-59 bandına yükselmektedir. Olumlu değerlendirme ise genç grupta yüzde 25 iken ileri yaş grubunda yüzde 11'e gerilemektedir.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Olumlu	10,5	18,8	24,9
Ne olumlu ne olumsuz	19,4	23,5	37,1
Olumsuz	61,3	54,6	36,4
Fikrim yok	8,8	3,1	1,6

Yapay zekanın kullanım alanının genişlemesine dair olumsuz kanaat eğitim düzeyi yükseldikçe belirgin biçimde gerilemektedir; düşük eğitim grubunda yüzde 61 olan oran, yüksek eğitim grubunda yüzde 36'ya inmektedir. Yüksek eğitimli kesimde olumlu bulanlar yüzde 25, tarafsız tutum ise yüzde 37 ile daha dengeli ve çoğulcu bir kanaat tablosu oluşturmaktadır.

Yapay Zekanın Bazı Alanlarda Kullanımına İlişkin Değerlendirme

Katılımcılar arasında kredi verilmesi gibi finansal kararların yapay zekâ ile gerçekleştirilmesine (%64 katılmıyorum) ve işe alım süreçlerinin yapay zekâyâ devredilmesine (%63 katılmıyorum) yönelik itiraz en yüksek düzeyde seyrederken, güvenlik amaçlı kullanım (%48 katılmıyorum %37 katılıyorum) görece daha ılımlı bir kabul tablosu sergilemektedir. Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanması (%58 katılmıyorum) büyük oranda kabul görmezken devletin vergi uygulamalarında yapay zekaya başvurması da (%52 katılmıyorum) yine olumsuz değerlendirilmektedir. Katılımcılar bireysel durumlarını etkileyecek kararlarda yapay zekanın baskın olmasına şüphe ile yaklaşmaktadır.

	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok
Polis ve güvenlik birimlerinin şüpheli tespiti için yapay zekâyı kullanması kabul edilebilir.	36,7	9,7	48,2	5,5
Devletin vergi uygulamalarında yapay zekâyı kullanması adalet sağlar.	31,0	12,5	51,5	5,0
İşe alım süreçlerinin tamamen yapay zekâ tarafından yürütülmesi daha adil olur.	24,2	9,4	63,1	3,3
Kredi verilmesi gibi finansal kararların tamamen yapay zekâ tarafından verilmesi kabul edilebilir.	22,9	9,5	63,9	3,8
Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanması daha doğru sonuçlar getirir.	21,6	14,8	58,2	5,4

Kredi gibi finansal kararların tamamen yapay zekâyı bırakılmasını kabul edilemez bulanlar yüzde 64, işe alım süreçleri için katılmayanlar yüzde 63 düzeyindedir. Doktorların teşhis ve tedavi süreçlerinde yapay zekâ kullanımına katılmayanlar yüzde 58, vergi uygulamalarında adalet sağlayacağı görüşüne katılmayanlar ise yüzde 52 oranında seyretmektedir. Polis ve güvenlik birimlerinin şüpheli tespitinde yapay zekâ kullanması yüzde 37 katılım oranıyla en fazla destek gören alan olarak öne çıkmaktadır. Bu orana rağmen güvenlik birimlerinin yapay zekâ kullanımına itiraz edenler hala çoğunluktadır (%48). Bu veriler bireylerin kendilerine dair uygulamalarda yapay zekanın belirleyiciliğine şüphe ile baktıklarını ortaya koymaktadır.

(Katılıyorum, %)	Yapay zeka araçlarını kullananlar	Yapay zeka araçlarını kullanmayanlar
Polis ve güvenlik birimlerinin şüpheli tespiti için yapay zekâyı kullanması kabul edilebilir.	44,8	30,4
Devletin vergi uygulamalarında yapay zekâyı kullanması adalet sağlar.	39,3	24,7
İşe alım süreçlerinin tamamen yapay zekâ tarafından yürütülmesi daha adil olur.	30,4	19,5
Kredi verilmesi gibi finansal kararların tamamen yapay zekâ tarafından verilmesi kabul edilebilir.	32,3	15,8
Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanması daha doğru sonuçlar getirir.	24,3	19,5

Yapay zekanın kredi, işe alım, güvenlik, sağlık ve vergi gibi alanlarda kullanımına yapay zekâ araçlarını kullananlar kullanmayanlara göre daha sıcak yaklaşmaktadır. Katılımcılara sunulan yorumlarda yapay zekâ araçlarını kullananlar kullanmayanlara göre ortalama 15 puan daha olumlu bir tutum takınmaktadır. Bununla birlikte hiçbir başlıkta yapay zekâ kullanımının doğru olacağı kanaatine katılanlar yapay zekâ araçlarını kullananlara arasında da yüzde 50'ye ulaşmamaktadır. Ayrıca iki grup arasındaki bu fark "Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanması daha doğru sonuçlar getirir." kanaatinde

çok azalmakta bu kanaate katılanlar hemen hemen aynı seviyede yer almaktadır. Bu da yapay zekanın bireylerin günlük hayatında belirleyiciliğine dair tereddüdün farklı oranlarda da olsa daha önce yapay zekâ kullanmış olanlarda var olduğunu göstermektedir. Yapay zekâ araçlarını daha önce kullanmamış yüzde 57'lik kesimde ise bu tereddüt çok daha güçlüdür.

"Polis ve güvenlik birimlerinin şüpheli tespiti için yapay zekâyı kullanması kabul edilebilir."

	Erkek	Kadın
Katılıyorum	40,8	33,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	8,5	10,8
Katılmıyorum	45,2	50,7
Fikrim yok	5,6	5,4

Erkek katılımcılarda katılanlar yüzde 41, katılmayanlar yüzde 45 ile birbirine yakın seyretmektedir. Kadın katılımcılarda katılmama yüzde 51 ile hafif bir üstünlük kazanırken katılanlar yüzde 33 düzeyinde kalmaktadır. Bu kanaatte de kadınların yapay zekaya dair çekinceleri görülmektedir.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	29,2	37,4	42,3
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	9,4	8,7	12,3
Katılmıyorum	51,3	48,9	43,3
Fikrim yok	10,1	5,0	2,1

Düşük eğitim grubunda katılmayanlar yüzde 51 ile her iki kişiden birini oluştururken, yüksek eğitim grubunda katılanlar ile katılmayanlar hemen hemen eşittir. Eğitim düzeyi yükseldikçe güvenlik amaçlı yapay zekâ kullanımının daha güçlü bir kabul tabanı bulunduğu görülmektedir.

	AK Parti	MHP	CHP	DEM Parti	İYİ Parti	Diğer	Kararsız/Oy vermeyecek
Katılıyorum	30,6	35,9	38,1	30,9	69,8	55,5	35,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	10,1	0,0	7,2	21,9	19,3	9,6	9,5
Katılmıyorum	52,8	49,3	50,1	47,2	4,0	33,3	48,8
Fikrim yok	6,5	14,9	4,6	0,0	6,9	1,6	6,6

Genel hatlarıyla siyasi parti tercihleri benzer bir trende işaret ediyor. CHP'ye yönelen katılımcılar yapay zekâ teknolojisinin güvenlik ve şüpheli tespitleri için kullanımına daha olumlu kanaat belirtmiştir. Bu durum CHP'li katılımcıların güvenlik bürokrasisine dair endişelerine yapay zekanın bir çözüm üretebileceğini göstermektedir.

"Devletin vergi uygulamalarında yapay zekâyı kullanması adalet sağlar."

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	21,9	32,6	36,3
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	8,6	11,2	19,4
Katılmıyorum	58,5	52,8	41,4
Fikrim yok	11,0	3,4	2,9

Düşük eğitim grubunda katılmayanlar yüzde 59 ile baskın seyrederken, yüksek eğitim grubunda yüzde 41'e inmektedir. Katılanlar ise düşük eğitim grubundaki yüzde 22'den yüksek eğitim grubunda yüzde 36'ya yükselmektedir. Yüksek eğitilmiş kesimde her iki görüş arasındaki farkın tüm kullanım alanları içinde en dar düzeyde seyretmesi, bu grubun kamu yönetiminde yapay zekâyı en açık tutumu sergilediğine işaret etmektedir.

	Düşük gelir	Orta gelir	Yüksek gelir
Katılıyorum	26,4	31,2	42,5
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7,5	15,5	13,5
Katılmıyorum	60,1	49,2	41,7
Fikrim yok	6,0	4,1	2,3

Gelir düzeyi ile vergi uygulamalarında yapay zekâ kullanımına ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiyi yorumlarken, gelir sorusuna verilen cevabın katılımcıların öznel algısını yansıttığını hatırlamakta fayda vardır. Düşük gelir grubunda katılmayanlar yüzde 60 ile en yüksek düzeyde seyrederken, üst orta/yüksek gelir grubunda yüzde 42'ye gerilemektedir. Katılanlar ise düşük gelir grubundaki yüzde 26'dan üst orta/yüksek gelir grubunda yüzde 43'e yükselmekte; bu grupta katılanlar ile katılmayanların neredeyse eşitlenmesi dikkat çekici bir bulgu olarak kaydedilmektedir.

"İşe alım süreçlerinin tamamen yapay zekâ tarafından yürütülmesi daha adil olur."

	Erkek	Kadın
Katılıyorum	29,4	19,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7,4	11,1
Katılmıyorum	59,2	66,5
Fikrim yok	4,1	2,6

Kadın katılımcıların yüzde 67'si işe alımın yapay zekâyı devredilmesine katılmazken, erkeklerde bu oran yüzde 59 düzeyindedir. Katılanların oranı erkeklerde yüzde 29, kadınlarda yüzde 20 olarak ölçülmektedir. Bu tablo, kadın katılımcıların işe alım süreçlerinde mevcut eşitsizlikleri yapay zekâ teknolojisinin gidereceğine dair daha sınırlı bir güven taşıdığını ortaya koymaktadır.

	18-34 yaş	35-54 yaş	55 yaş ve üstü
Katılıyorum	26,5	23,2	22,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	11,9	9,3	6,1
Katılmıyorum	59,2	65,3	65,1
Fikrim yok	2,5	2,2	6,0

Katılmama eğilimi tüm yaş gruplarında yüzde 59-65 bandında seyretmekte ve gruplar arasındaki fark görece sınırlı kalmaktadır. Katılım oranları ise yüzde 23-27 arasında dar bir bantta yer almaktadır. İşe alım süreçlerinin yapay zekâya devredilmesine yönelik çekincenin kuşak farkı gözetmeksizin yerleşik bir kanaat olduğu görülmektedir.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	15,8	25,5	29,5
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7,7	8,0	14,2
Katılmıyorum	68,6	63,9	55,7
Fikrim yok	7,9	2,6	0,5

Düşük eğitim grubunda katılmama oranı yüzde 69 ile en yüksek düzeyde seyrederken, yüksek eğitim grubunda yüzde 56'ya inmektedir. Katılım ise düşük eğitim grubundaki yüzde 16'dan yüksek eğitim grubunda yüzde 30'a yükselmektedir. Bununla birlikte yüksek eğitimli kesimde de katılmama eğiliminin çoğunluğu koruduğu görülmektedir.

"Kredi verilmesi gibi finansal kararların tamamen yapay zekâ tarafından verilmesi kabul edilebilir."

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	11,3	23,7	32,6
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	5,2	9,6	13,4
Katılmıyorum	74,1	64,0	53,5
Fikrim yok	9,4	2,8	0,5

Düşük eğitim grubunda katılmayanlar yüzde 69, yüksek eğitim grubunda ise yüzde 54 düzeyinde seyretmektedir. Katılım eğitim düzeyi yükseldikçe güçlenmekte; düşük eğitim grubundaki yüzde 16'dan yüksek eğitim grubunda yüzde 30'a ulaşmaktadır.

	Düşük gelir	Orta gelir	Yüksek gelir
Katılıyorum	15,8	27,7	25,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	8,0	9,9	12,8
Katılmıyorum	71,5	60,4	59,0
Fikrim yok	4,7	1,9	3,1

Gelir düzeyi ile finansal kararların yapay zekâya devredilmesine ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiyi yorumlarken, gelir sorusuna verilen cevabın katılımcıların öznel algısını yansıttığını hatırlamakta fayda vardır. Düşük gelir grubunda kredi kararlarında yapay zekanın kullanılmasına ilişkin olumsuz kanaat yüzde 72 ile en yüksek düzeyde seyrederken, üst orta/yüksek gelir grubunda yüzde 59'a gerilemektedir. Düşük gelirlili katılımcıların yapay zekâ teknolojilerinin finansal düzenleyici yönüne karşı şüpheli olduğu söylenebilir.

"Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanması daha doğru sonuçlar getirir."

	Erkek	Kadın
Katılıyorum	28,4	15,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	13,0	16,4
Katılmıyorum	52,8	63,0
Fikrim yok	5,9	4,9

Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâyı kullanmasının daha doğru sonuçlar doğuracağı fikrine hem erkeklerde hem de kadınlarda katılmayanlar yüzde 50'nin üzerindedir.

Yapay Zekaya İlişkin Politikalar

Her dört katılımcıdan üçü yapay zekâ ile birlikte yalan haber ve manipülasyonun artacağını düşünmektedir. Devletin yapay zekâyı etkili şekilde düzenlemek için tam yetkili olmasını yüzde 46 desteklemektedir. Şirketlerin yapay zekâ kullanımında kişisel verileri koruyacağına dair güven ise yüzde 11 ile çok düşük bir seviyededir. Önümüzdeki beş yıl içerisinde yapay zekanın katılımcıları işsiz bırakacağına dair kanaat çoğunluğun desteğini almamaktadır. Bu kanaate katılmayanlar yüzde 49 iken bu tereddüdü taşıyanlar da yüzde 34 ile azımsanmayacak bir düzeydedir.

	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok
Yapay zekâ ile birlikte yalan haber ve manipülasyonların artacağını düşünüyorum.	75,7	3,7	16,0	4,5
Devlet yapay zekâyı etkili biçimde düzenlemek için tam yetki sahibi olmalıdır.	46,2	11,2	37,3	5,3
Önümüzdeki beş yıl içinde yapay zekanın beni işsiz bırakacağını düşünüyorum.	34,2	10,8	49,2	5,8
Şirketlerin yapay zekâ kullanımında kişisel verilerimi koruyacağına güveniyorum.	11,3	8,7	74,1	5,9

Yapay zekâ ile yalan haber ve manipülasyonların artacağı görüşü yüzde 76 katılım oranıyla en güçlü uzlaşının sağlandığı ifade olarak öne çıkmaktadır. Şirketlerin kişisel verileri koruyacağına güvenmeyenlerin oranı yüzde 74 ile bu ifadeyi yakından takip etmektedir. Şirketlerin kişisel verileri koruyacağına dair kanaat yüzde 11’de kalmaktadır. Devletin yapay zekâyı düzenlemek için tam yetki sahibi olması gerektiğine katılanlar yüzde 46, katılmayanlar yüzde 37 düzeyindedir. Yapay zekanın beş yıl içinde kendisini işsiz bırakacağını düşünmeyenler yüzde 49 ile çoğunluğu oluştururken, bu kaygıyı taşıyanların payı yüzde 34 olarak ölçülmektedir. Katılımcılara iletilen kanaatlerde yapay zekâ kavramı göreceli olarak yeni olmasına rağmen “ne katılıyorum ne katılmıyorum” seçeneği ile “fikrim yok” cevabının sınırlı kalması konunun katılımcılar arasındaki bilinirliğinin yüksekliğine işaret etmektedir. Katılımcılara iletilen kanaatlere dair katılımcıların yüzde ortalama olarak yüzde 85’inin müspet ya da menfi bir görüşü bulunmaktadır.

“Yapay zekâ ile birlikte yalan haber ve manipülasyonların artacağını düşünüyorum.”

	Yapay zeka araçlarını kullananlar	Yapay zeka araçlarını kullanmayanlar
Katılıyorum	78,8	73,4
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4,8	2,9
Katılmıyorum	14,7	17,0
Fikrim yok	1,7	6,7

Yapay zekânın yalan haber ve manipülasyonu hızlandıracağı ifadesi daha önce yapay zekâ kullanmış olanlarda yüzde 78 oranında kabul görürken daha önce kullanmamış olanlarda yüzde 73 oranında kabul görmektedir. Diğer sorularda daha önce yapay zekâ kullanmanın yapay zekâ teknolojisine dair genel kanaati olumlu etkilediğini görmekle beraber, bu teknolojiyi daha önce kullanmış olanlar teknolojinin ortaya çıkaracağı dezenformasyon ortamının daha çok farkında gözüküyor.

	Erkek	Kadın
Katılıyorum	75,5	75,9
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	3,0	4,4
Katılmıyorum	17,4	14,8
Fikrim yok	4,1	4,9

Her iki grupta da katılım oranı yüzde 76 ile hemen hemen eşit seyretmekte, katılmayanlar erkeklerde yüzde 17, kadınlarda yüzde 15 düzeyinde kalmaktadır. Yapay zekânın bilgi ortamı üzerindeki risklerine ilişkin kaygının cinsiyetten bağımsız olarak geniş bir tabanda paylaşıldığı görülmektedir.

	18-34 yaş	35-54 yaş	55 yaş ve üstü
Katılıyorum	80,0	72,5	74,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4,4	4,2	2,3
Katılmıyorum	12,8	19,5	15,3
Fikrim yok	2,9	3,9	7,6

18-34 yaş grubunda yalan haberin artacağı kanaatine katılanların oranı yüzde 80 ile en yüksek düzeye ulaşırken, 35-54 ve 55 yaş üstü gruplarında yüzde 73-75 bandında seyretmektedir. Teknolojiyle en yoğun temas halindeki genç kuşağın bu riske en duyarlı kesim olduğu görülmektedir.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	64,9	77,8	81,5
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4,9	2,5	5,5
Katılmıyorum	19,3	16,5	11,7
Fikrim yok	10,9	3,3	1,3

Katılanların oranı eğitim düzeyi yükseldikçe güçlenmekte; düşük eğitim grubundaki yüzde 65'ten yüksek eğitim grubunda yüzde 82'ye ulaşmaktadır. Bu ifade, araştırmada yüksek eğitilmiş katılımcıların yapay zekânın yalan haber ve manipülasyonu artıracağına dair çok daha güçlü bir kanaate sahip olduklarını göstermektedir.

	AK Parti	MHP	CHP	DEM Parti	İYİ Parti	Diğer	Kararsız/Oy vermeyecek
Katılıyorum	77,0	76,2	72,7	83,1	57,2	68,7	78,7
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	3,9	0,0	5,8	2,1	8,3	2,8	2,6
Katılmıyorum	13,1	11,1	17,3	12,6	34,5	28,5	14,4
Fikrim yok	6,0	12,6	4,2	2,2	0,0	0,0	4,3

Parti tercihleri katılanların oranını etkilememekte. Buna göre önümüzdeki seçimde bütün parti seçmen grupları yapay zekâ teknolojisinin olumsuz etkisinin olacağını düşünecektir. Bu durum seçmenlerin özellikle sosyal medyadaki içeriklere daha mesafeli bakabileceği ihtimalini güçlendirmektedir.

"Devlet yapay zekâyı etkili biçimde düzenlemek için tam yetki sahibi olmalıdır."

	Erkek	Kadın
Katılıyorum	52,7	40,6
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7,9	14,0
Katılmıyorum	33,8	40,2
Fikrim yok	5,5	5,2

Erkek katılımcıların yüzde 53'ü devletin tam yetki sahibi olması gerektiğine katılırken, kadın katılımcılarda katılanlar ile katılmayanlar neredeyse eşitlenmektedir. Devletin yetkili olması talebinin erkeklerde daha baskın olduğu, kadınlarda ise kanaatlerin dengeli biçimde bölündüğü görülmektedir.

	18-34 yaş	35-54 yaş	55 yaş ve üstü
Katılıyorum	41,9	51,4	44,5
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	11,6	11,8	9,7
Katılmıyorum	43,4	32,1	36,6
Fikrim yok	3,0	4,8	9,1

35-54 yaş grubunda katılanlar yüzde 51 ile çoğunluğu oluştururken, 18-34 grubunda devletin tam yetkili olması kanaatine katılmayanlar az farkla da olsa çoğunluktur. Devlet düzenlemesi talebinin orta yaş grubunda en güçlü tabanı bulduğu, genç katılımcılarda ise bir kanaatin baskın olmadığı devletin yetkisine dair şüphenin hissedilir olduğu görülmektedir.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	41,6	49,1	44,2
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	10,1	11,3	12,0
Katılmıyorum	35,0	36,1	42,2
Fikrim yok	13,3	3,6	1,5

Orta eğitim grubunda katılanlar yüzde 49 ile katılmayanların (%36) belirgin şekilde üzerinde seyrederken, yüksek eğitim grubunda katılanlar ile katılmayanlar yakın oranlardadır. Yüksek eğitimli kesimde net bir uzlaşının henüz oluşmadığı görülmektedir.

	AK Parti	MHP	CHP	DEM Parti	İYİ Parti	Diğer	Kararsız/Oy vermeyecek
Katılıyorum	66,5	61,0	29,1	44,9	6,9	51,6	41,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	6,7	0,0	16,1	11,4	40,8	4,7	11,9
Katılmıyorum	19,6	30,8	49,3	43,7	52,3	41,6	40,7
Fikrim yok	7,2	8,3	5,5	0,0	0,0	2,1	5,5

Parti tercihleri ile devletin yapay zekâ düzenlemesine yaklaşımda ciddi bir bağ olduğu görülmektedir. CHP seçmenleri ve kararsız katılımcıların yapay zekâ konusunda devlete olan güvenleri AK Parti ve MHP seçmenlerine göre oldukça düşük seviyededir. CHP seçmeninin şirketlere olan güveni diğer seçmenler gibi düşük olsa da bu seçmen grubu çözümü devleti yetkilendirmekte aramamaktadır.

"Önümüzdeki beş yıl içinde yapay zekanın beni işsiz bırakacağını düşünüyorum."

	Erkek	Kadın
Katılıyorum	27,5	40,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7,6	13,5
Katılmıyorum	58,7	41,0
Fikrim yok	6,2	5,5

Erkek katılımcılarda yapay zekanın kendilerini işsiz bırakacağı görüşüne katılmayanların oranı yüzde 59 ile baskın seyrederken, kadın katılımcılarda katılan ve katılmayanların oranı neredeyse eşitlenmektedir. Yapay zekâ kaynaklı işsizlik kaygısının kadınlar arasında erkeklere kıyasla daha güçlü bir taban bulunduğu görülmektedir. Kadınların işe alım süreçlerinde yapay zekâ kullanımına olan tereddütler ile birlikte değerlendirildiğinde, kadınların yapay zekanın ekonomik ve iş hayatlarına olumsuzluklar getireceğine dair endişelerinin olduğu görülmektedir.

Sosyo ekonomik verilerin dışında siyasal tercihlerle işsizlik korkusu arasında da bir bağ olduğu görülmektedir. CHP seçmeni, AK Parti seçmenine kıyasla yapay zekanın kendisini işsiz bırakacağına dair daha güçlü bir kanaate sahiptir.

	18-34 yaş	35-54 yaş	55 yaş ve üstü
Katılıyorum	29,0	32,7	43,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	14,6	10,1	6,7
Katılmıyorum	51,7	52,9	40,5
Fikrim yok	4,6	4,3	9,6

18-34 ve 35-54 yaş gruplarında katılmayanlar yüzde 52-53 ile baskın seyrederken, 55 yaş ve üstü grubunda katılım yüzde 43 ile katılmama yüzde 41'e gerilemektedir. Yapay zekâ kaynaklı işsizlik kaygısının aktif iş hayatının sonlarında ya da emekli olan ileri yaş grubunda en güçlü ifadesini bulduğu görülmektedir.

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	31,8	39,5	24,4
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7,8	10,0	15,5
Katılmıyorum	47,2	45,7	59,0
Fikrim yok	13,2	4,8	1,1

Yüksek eğitim grubunda katılmayanlar yüzde 59 ile en yüksek düzeye ulaşırken, düşük ve orta eğitim gruplarında bu oran yüzde 47-46 bandında seyretmektedir. Yüksek eğitilmiş kesimin bu kaygıyı daha az hissettiği görülmektedir. Küresel yapay zekâ tahminleriyle uyumlu olarak, yapay zekâ teknolojisinin işlerini elinden alacağını düşüneler arasında orta eğitim düzeyine sahip grup öne çıkmaktadır.

	Düşük gelir	Orta gelir	Yüksek gelir
Katılıyorum	40,8	30,6	27,7
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	9,0	10,0	13,1
Katılmıyorum	42,5	54,9	56,5
Fikrim yok	7,7	4,5	2,6

Gelir düzeyi ile yapay zekâ kaynaklı işsizlik kaygısı arasındaki ilişkiyi yorumlarken, gelir sorusuna verilen cevabın katılımcıların öznel algısını yansıttığını hatırlamakta fayda vardır. Düşük gelir grubunda katılanlar ile katılmayanlar yakınken, yüksek gelir grubunda katılmayanlar yüzde 57 ile belirgin üstünlük kazanmaktadır. Ekonomik açıdan en kırılgan konumdaki kesimde işsizlik kaygısının en güçlü biçimde hissedildiği görülmektedir.

"Şirketlerin yapay zekâ kullanımında kişisel verilerimi koruyacağına güveniyorum."

	Düşük öğrenim	Orta öğrenim	Yüksek öğrenim
Katılıyorum	11,9	11,0	11,3
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	10,0	8,9	7,1
Katılmıyorum	64,4	75,6	80,1
Fikrim yok	13,7	4,5	1,5

Şirketlerin kişisel verileri koruyacağına dair güvensizlik eğitim düzeyi yükseldikçe derinleşmektedir; düşük eğitim grubunda yüzde 64 olan katılmayanların oranı, yüksek eğitim grubunda yüzde 80'e ulaşmaktadır. Katılanların oranı ise tüm gruplarda yüzde 11-12 bandında eğitim düzeyinden bağımsız bir seyir izlemektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe fikrim yok cevabı ve "ne katılıyorum ne katılmıyorum" görüşü zayıflamaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Araştırmanın genel tablosu, Türkiye’de yapay zekâya yönelik kanaatin temkinli ve çoğu başlıkta olumsuz bir çerçevede şekillendiğini göstermektedir. Kamuoyu yapay zekâyı bütünüyle reddeden bir yerde durmamakta, fakat bu teknolojinin gündelik hayata, kurumsal süreçlere ve karar mekanizmalarına daha derin biçimde yerleşmesine mesafeli yaklaşmaktadır. Bu nedenle araştırmanın ortaya koyduğu ana ruh halini merak, kuşku ve seçici kabul olarak değerlendirebiliriz.

Bu genel mesafenin en açık göstergelerinden biri, yapay zekânın giderek daha fazla kullanılmasına ilişkin genel değerlendirmede ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların yüzde 51,9’u bu gelişmeyi olumsuz bulurken, olumlu değerlendirenler yalnızca yüzde 18,3’te kalmaktadır. Bu tablo, yapay zekânın Türkiye’de henüz iyimserlik üreten bir teknoloji olarak algılanmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle kamuoyu yapay zekâyı yüksek beklentiyle değil, ihtiyatla karşılamaktadır.

Bununla birlikte araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri, yapay zekâ ile doğrudan temasın bu olumsuz kanaati zayıflatmasıdır. Yapay zekâyı daha önce kullananlar arasında yapay zekânın yaygınlaşmasını olumlu bulanların oranı yüzde 32,5’e çıkarken, hiç kullanmayanlarda bu oran yalnızca yüzde 7,6’dır. Bu fark, deneyimin tek başına tam bir güven üretmediğini, ancak korkuyu ve yabancılık hissini azalttığını göstermektedir. Buradan hareketle yapay zekâ kullanımının artmasının, bu sistemlere dair genel kanaati zaman içinde daha olumlu bir yöne çekebileceği söylenebilir.

Araştırma, yapay zekânın Türkiye’de topluma eşit dağılmış bir teknoloji olmadığını da açık biçimde ortaya koymaktadır. Yaş, eğitim ve gelir düzeyi hem kullanım oranlarını hem de yapay zekâya dair tutumları belirleyen temel eksenlerdir. Bu durum teknoloji difüzyonu literatürüyle uyumludur. Yeni teknolojiler önce genç, eğitimi ve sosyoekonomik olarak daha avantajlı gruplarda yayılmakta, daha sonra daha geniş toplumsal kümelere doğru ilerlemektedir. Veriler de tam olarak buna işaret etmektedir. Yapay zekâ kullanım oranı 18-34 yaş grubunda yüzde 72,1 iken, 55 yaş ve üstünde yüzde 13,5’e düşmektedir. Düşük eğitim grubunda kullanım oranı yüzde 10,2 ile çok sınırlı kalırken, yüksek eğitim grubunda yüzde 72,7’ye ulaşmaktadır.

Kullanım alanlarına bakıldığında kamuoyunun yapay zekâyı öncelikle ihtiyaç temelli alanlarda kullandığı görülmektedir. Yapay zekâ kullananlar arasında en yoğun kullanım alanı okul ve eğitimidir. Bu başlığın ağırlıklı ortalaması 3,0’dır. Sağlık 2,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Buna karşılık eğlence 1,8 ve alışveriş 1,7 ile daha düşük bir düzeyde kalmaktadır. Bu tablo, yapay zekânın Türkiye’de bugün için daha çok işlevsel ve faydacı bir mantıkla benimsendiğini göstermektedir. Eğlence ve tüketim odaklı alanların geride kalması, bu alanların potansiyelsiz olduğunu değil, henüz yeterince yerleşmediğini düşündürmektedir. Nitekim şirketlerin alışveriş, kişiselleştirilmiş öneri sistemleri, içerik üretimi ve kullanıcı deneyimi alanlarına daha yoğun yatırım yaptığı düşünüldüğünde, bugün düşük seyreden bu başlıkların ileride daha hızlı büyümesi mümkündür.

Araştırma yapay zekâ teknolojisine dair bir kontrol kaybı endişesinin toplumda mevcut olduğunu göstermektedir. Bu teknolojinin yaygınlaşmasına dair olumsuz kanaat, spesifik sektörlerde kararların yapay zekaya bırakılması üzerinden somutlaştırıldığında daha da pekişmektedir. İşe alım süreçlerinin tamamen yapay zekâ tarafından yürütülmesine katılmayanlar yüzde 63,1’dir. Kredi verilmesi gibi finansal kararların yapay zekâyı bırakılmasına katılmayanlar yüzde 63,9’dur. Doktorların teşhis veya tedavi önerilerinde yapay zekâ kullanımının daha doğru sonuçlar getireceği görüşüne katılmayanlar yüzde 58,2 düzeyindedir. Yapay zekâyı yardımcı araç olarak sınırlı bir alan açılmaktadır, fakat karar verici, hakem ya da belirleyici aktör olarak yetki devri yapılmak istenmemektedir.

Siyasal tercihler bu endişeler üzerinde pek belirleyici değildir. Olumsuz kanaat genel olarak parti tercihleri tarafından etkilenmemektedir. Özellikle kişisel veri ve dezenformasyon konuları ortak kaygının en güçlü biçimde görüldüğü alanlardır. Katılımcıların yüzde 75,7'si yapay zekâ ile birlikte yalan haber ve manipülasyonların artacağını düşünmektedir. Bu araştırmadaki en güçlü uzlaşılardan biri budur. Üstelik bu kanaat, daha önce yapay zekâ kullanmış olanlarda da yüzde 78,8 ile yüksektir. Kullanmış olmak, burada kaygıyı azaltmamakta, tersine bazı risklerin daha görünür hale gelmesine yol açmaktadır. Bu durum, kamuoyunun yapay zekâyı yalnızca verimlilik üreten bir teknoloji olarak değil, aynı zamanda bilgi ortamını bozabilecek bir güç olarak da algıladığını göstermektedir.

Kişisel veri konusunda ise daha sert bir güvensizlik söz konusudur. Şirketlerin yapay zekâ kullanımında kişisel verileri koruyacağına güvenenler yalnızca yüzde 11,3'tür. Buna karşılık katılmayanlar yüzde 74,1 düzeyindedir. Bu güvensizlik farklı siyasi kümelerde de büyük ölçüde ortaktır. Başka bir ifadeyle kamuoyu şirketleri yapay zekâ alanında güvenilir bir özne olarak görmemektedir. Bu başlıkta öne çıkan duygu açık biçimde güvensizliktir. Üstelik bu güvensizlik eğitim düzeyi yükseldikçe daha da güçlenmektedir. Yüksek eğitim grubunda şirketlerin verileri koruyacağına katılmayanlar yüzde 80,1'e ulaşmaktadır. Bu da yapay zekâ alanında bilgi ve farkındalık arttıkça şirketlere duyulan güvenin artmadığını, tersine daha eleştirel bir tutuma dönüştüğünü düşündürmektedir. Yapay zekâ şirketlerinin bu kuşkuları gidermek için şeffaflık yönünde adımlar atması zorunlu bir hal almaktadır.

Devletin yapay zekâyı etkili biçimde düzenlemek için tam yetki sahibi olması gerektiği görüşü ise kamuoyunun şirketlere duyduğu güvensizlikle birlikte okunmalıdır. Bu görüşe katılanlar yüzde 46,2, katılmayanlar yüzde 37,3'tür. Burada kamuoyu devleti tam anlamıyla sorgusuz bir çözüm olarak görmemekte, fakat şirketlere kıyasla daha düzenleyici bir rol yüklemektedir. İlaveten CHP ve Cumhuriyet Halk Partisi tabanları arasındaki dikkat çekmektedir. CHP yalnızca yüzde 29 oranında devlete yetki vermeyi olumlu bulurken, AK Parti yaklaşık yüzde 66 oranında desteklemektedir. Bu iki büyük parti arasındaki fark ileride gerçekleştirilecek yasal düzenlemelerin siyasi tartışmalara sebep olabileceğini göstermektedir.

İşsizlik başlığı ise daha karmaşık bir tablo sunmaktadır. Önümüzdeki beş yıl içinde yapay zekânın kendisini işsiz bırakacağını düşünenler yüzde 34,2 düzeyindedir. Katılmayanlar ise yüzde 49,2 ile daha yüksek bir orana sahiptir. Bu nedenle işsizlik kaygısının toplum genelinde baskın bir çoğunluk duygusuna dönüştüğü söylenemez. Ancak bu kaygının zayıf olduğu da söylenemez. Zira, kadınlarda, düşük gelir gruplarında ve bazı orta eğitim gruplarında bu endişe daha görünürdür. Kadınlarda bu görüşe katılanlar yüzde 40'a çıkarken, erkeklerde yüzde 27,5 düzeyindedir. Bu bulgular, yapay zekâ kaynaklı ekonomik endişenin toplumda eşit dağılmadığını, daha kırılgan kesimlerde daha yoğun hissedildiğini göstermektedir. Buradaki temel duygu, teknolojik dönüşümden dışlanma korkusudur. Bu bağlamda siyasi partilerin bu kırılgan gruplara yönelik yasal düzenleme yapmak isteyeceğini öngörebiliriz.

Sonuç olarak, bu araştırma Türkiye kamuoyunun yapay zekâyı yaklaşımında üç temel eğilimin olduğunu göstermektedir. Birincisi meraktır. Teknolojiye temas eden, onu deneyen ve faydasını gören bir toplumsal hareket vardır. İkincisi temkindir. Kamuoyu yapay zekâyı sınırsız biçimde benimsememekte, özellikle karar alanlarında mesafesini korumaktadır. Katılımcılar eğitime, bilgi edinmeye ve bazı pratik alanlara açık görünmekte, fakat adalet, iş, kredi, sağlık ve gözetim gibi kritik alanlarda daha sert sınırlar çizmektedir. Üçüncüsü güvensizliktir. Bu özellikle şirketler, kişisel veri ve bilgi ortamı başlıklarında yoğunlaşmaktadır. Bu nedenle önümüzdeki dönemde yapay zekâyı ilişkin olumlu algının artması, sadece teknolojinin daha fazla kullanılmasına değil, aynı zamanda adalet, veri güvenliği ve hesap verebilirlik konularında ne ölçüde güven üretilebildiğine bağlı olacaktır.

1. https://www.mckinsey.com/-/media/mckinsey/business%20functions/quantumblack/our%20insights/the%20state%20of%20ai/2025/the-state-of-ai-how-organizations-are-rewiring-to-capture-value_final.pdf?utm

A